

Nr 413.

Av herr **Wagnsson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om nöjesskatt.*

Då riksdagen 1919 beslutade rätt för kommunerna att uttaga nöjesskatt, torde det ha varit en allmän uppfattning inom riksdagen, att de ideella organisationernas tillställningar i direkt programfrämjande syfte inte skulle vara föremål för nöjesskatt. Sålunda uttalade konstitutionsutskottet i sitt utlåtande bl. a.

»Inom utskottet har förevarit frågan, huruvida särskilda bestämmelser borde införas om att s. k. lekaftnar vore befriade från skatt, samt att vid tillställning, vid vilken förekomma nöjen, som äro belagda med skatt enligt olika skatteskalor, alltid den högre skalan borde tillämpas. Utskottet har emellertid icke funnit bestämmelser i vare sig det ena eller det andra av dessa hänseenden påkallade. Då det allmänna språkbruket noga skiljer mellan 'dans' och 'lek', har utskottet ansett, att s. k. lekaftnar icke kunna inbegripas i ordet 'danstillställning', varför de redan enligt de föreslagna bestämmelserna skulle vara befriade från skatt — — —.

Att ideella föreningars årsfester o. d., vilkas övervägande karaktär är av upplysande eller instruktiv natur, icke kunna anses falla under de med skatt belagda nöjena, finner utskottet uppenbart.»

Under debatten i andra kammaren uttalades dock allvarliga farhågor för att de kommunala myndigheterna likväl skulle komma att avkräva de ideella organisationerna nöjesskatt för anordningar av ifrågavarande slag. Härpå svarade herr Hallén med att hänvisa till sista meningen i ovan citerade uttalande av konstitutionsutskottet. Herr Hallén yttrade vidare:

»På mitt yrkande insköts denna sats i utskottets motivering, och detta skedde alldeles enhälligt. Man kan därför hoppas, att Kungl. Maj:t kommer att taga hänsyn till detta, då Kungl. Maj:t skall utfärda noggranna detaljbestämmelser om det sätt, varpå denna lag skall vinna sin tillämpning. Detta betyder exempelvis, att om en politisk organisation, nykterhetsorganisation, studiecirkel eller dylikt anordnar en årsfest eller aftonunderhållning, vars övervägande moment är av upplysande, uppfostrande, instruktiv eller allmänbildande natur, låt oss säga sång, musik, föredrag, föreläsning eller deklamation, och vilken alltså otvetydigt har folkuppfostrande syfte, så kommer denna, även om därvid kräves inträdesavgift, att fritagas från beskattning. Dessa verkliga ideella nöjen riskera sålunda ingenting av den föreslagna nöjesskatten.»

Det råder intet tvivel om att herr Hallén gav uttryck för den allmänna

meningen vid lagens tillkomst såväl i riksdagen som ute i landet. Till en början tillämpades också lagen av de kommunala myndigheterna på det sätt konstitutionsutskottet förutsatt. Men jakten efter skatteobjekt medförde så småningom att man även började betrakta dessa tillställningar som skattebelagda nöjeställningar, så snart något underhållningsprogram förekom och entréavgift upptogs. Särskilt vanligt har detta blivit efter tillkomsten år 1940 av den statliga nöjesskatten, ehuru riksdagen varken då eller tidigare beslutat någon sådan ändring av bestämmelserna, att konstitutionsutskottets här åberopade tolkning kan anses undanröjd.

Det har för alla folkrörelser visat sig nödvändigt att inrama upplysningsföredragen med ett underhållningsprogram, bestående t. ex. av sång, musik, visning av film och understundom även uppförande av någon kortare amatörteaterpjäs. Även om en del av programmet sålunda haft förströelsekaraktär, ha dock dessa tillställningar i sin helhet aldrig betraktats såsom nöjeställningar i ordets egentliga mening. Ej heller ha de varit avsedda att tillföra den arrangerande föreningen ekonomisk vinst. Underhållningsmomentet i programmet har uteslutande haft till syfte att ge upplysningsföredragen ett stimulerande och angenämt komplement, som även kunde verka publikdragande. Men program och reklam kosta mycket pengar, ofta mera än vad de fattiga föreningarna själva kunna betala med tillgängliga resurser. De ha därför varit nödsakade att ta upp en entréavgift för att täcka större delen av utgifterna. I mycket stor utsträckning har det likväl blivit en förlust, som föreningen själv måst bära, många gånger med mycket stora svårigheter. Det har, som av det föregående framgår, aldrig varit lagstiftarnas mening, att dessa våra ideella föreningar utöver dylika förluster även skulle bära bördan av en nöjesskatt. Genom den tillämpning av nöjesskatteförordningen, som ägt rum på ett mycket stort antal platser i vårt land, ha våra ideella föreningar i icke liten utsträckning dragit sig för att anordna offentliga tillställningar av vad man skulle kunna kalla programmatisk natur. Nøjesskatten har härigenom kommit att verka i hög grad försvårande för de ideella föreningarna i vad det gäller arbetet för deras egentliga syften. Detsamma gäller deras strävan att höja och kultivera nöjeslivet. I den ojämna konkurrensen med nöjesindustrien ha de ideella rörelserna genom nöjesskatten fått det ännu svårare.

Det finns gott om exempel på kommunala myndigheter, som praktiskt taget utan undantag kräva nöjesskatt på varje anordning, till vilken entréavgift tages, således även till en nykterhetsförenings jubileumsfest. Befrielse från nöjesskatt har emellertid också lämnats i ett mycket stort antal fall, men långt ifrån allmänt, och efter vitt skilda principer. De tillställningar, det här är frågan om, ha, som redan nämnts, icke anordnats för att utvinna pengar för ett eller annat ändamål. Syftet har enbart varit av rent ideell natur. Många av de kommunala myndigheterna ha emellertid behandlat befrielse-

ärendena, som om varje tillställning uteslutande vore avsedd att ge en ekonomisk vinst. Avgörande har alltså varit svaret på frågan, vart går vinsten? Har man då svarat, att man icke räknat med någon vinst, men att denna — om sådan skulle uppstå — går till den allmänna verksamheten, t. ex. nykterhets- och bildningsarbetet, har det ofta blivit avslag. Har man däremot sagt, att den går till antituberkulosverksamheten, en uppgift vid sidan om vissa ungdomsorganisationers egentliga syften, har det blivit bifall. Med stora ekonomiska uppoffringar har godtemplarorden under de senaste åren sänt ut s. k. underhållningspatruller till många hundra platser i vårt land med *enda* uppgift att driva propaganda för orden och nykterhets-saken. De ha utrustats så, att de kunnat bjuda på ett fylligt och stimulerande underhållningsprogram vid sidan om det föredrag, som varit programmets huvudsak. För dessa underhållningspatrullers tillställningar har orden avfordrats nöjesskatt med 30 procent, alltså som om det vore fråga om varieté. Regeringsrätten har just nu att pröva ett mycket stort antal besvärärenden rörande dessa krav.

Det är sålunda tydligt, att vad riksdagen 1919 antog skulle utgöra ett skydd mot en icke avsedd tillämpning av nöjesskatteförordningen icke är effektivt. Det torde därför vara nödvändigt att i förordningen direkt angiva, att tillställningar, som anordnats av nykterhets- och folkbildningsorganisationer och som utgöra ett led i resp. föreningars upplysnings-, uppfostrings- och opinionsbildande verksamhet, äro undantagna från nöjesskatt. Detta kan lämpligen ske genom ett tillägg till fjortonde paragrafen.

De nu nämnda tillställningarna skulle kunna betecknas såsom programmatiska anordningar, icke avseende att anskaffa medel för verksamheten i annan mån än att biljettinkomsten skulle användas till att nedbringa föreningens omkostnader för tillställningen som sådan. Utöver dessa tillställningar anordnas emellertid en rad andra i syfte att skaffa medel för själva verksamheten. Vi anse det även rimligt, att skattefrihet erhålles för dessa. Att skaffa medel för dessa organisationers verksamhet måste vara ett lika stort samhällsintresse som medelsanskaffningen för speciella välgörenhetssyften. Det synes oss emellertid, att denna skattebefrielse borde vara beroende av ansökan och beslut av resp. kommun och länsstyrelse enligt 16 §, vars undantagsexempel för detta ändamål böra utökas att även avse ifrågavarande syften. Det kan ju synas, som om en utvidgning av befrielsemöjligheterna enligt denna paragraf borde vara tillräcklig, även vad beträffar de förstnämnda tillställningarna. En sådan lösning är emellertid enligt vår mening otillfredsställande. De ifrågavarande organisationernas strävanden äro av så allmännyttig karaktär, att nöjesskatt icke under några omständigheter må kunna ifrågasättas för de tillställningar, som uteslutande äro avsedda att verka direkt i föreningens programmatiska syften. Nykterhetsrörelsens och folkbildningsrörelsens uppgifter måste från samhällelig synpunkt sett vara jämbördiga med de ändamål, för vilka undantag nu göras, nämligen vetenskapliga ändamål, undervisnings- och uppfo-

ringssyften. Genom en utökning av undantagsbestämmelserna i 14 § komma också nykterhetsrörelsens och folkbildningsrörelsens strävanden att ställas i paritet med idrottsrörelsens. Skattefrihet för idrottstävlingar har visserligen i propositionen begränsats till en biljettinkomst av 2 000 kronor. Det torde vara ytterst sällan, som något av en ideell organisation anordnat upplysnings- eller propagandamöte medför större biljettinkomster än 2 000 kronor, varför det icke kan anses, att dessa rörelser genom ett bifall till vårt förslag skulle favoriseras framför idrottsrörelsen. Därtill kommer att det måste betraktas såsom mindre ändamålsenligt, att tusentals för vårt land betydelsefulla ideella organisationer icke skulle kunna upptaga inträdesavgifter på sina offentliga upplysningsmöten utan att nödgas för varje sådant framträdande ansöka om befrielse från nöjesskatt med alla de besvär, som detta måste medföra för de myndigheter, som skola handlägga dessa ansökningar.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen, under förklaring att Kungl. Maj:ts proposition nr 344 icke kunnat bifallas oförändrad, måtte antaga nedanstående ändrade förslag till förordning om nöjesskatt

14 §.

För nöjestillställning — — — — — att utgå.
Ej heller skall — — — — — sådant syfte.

Ej heller skall nöjesskatt utgå för av nykterhets- och folkbildningsorganisationer anordnade nöjestillställningar av upplysnings-, uppfostrande eller opinionsbildande karaktär, även om i programmet skulle ingå exempelvis amatörteater, musik, sång, litterär underhållning, visning av upplysningsfilm, folkdans och lek.

16 §.

Skall behållning av nöjestillställning användas uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål, såsom för beredande av hjälp åt behövande eller sjuka, för främjande av barns eller ungdoms vård, fostran eller utbildning eller för stödjande av rikets försvar eller till främjande av sådan verksamhet, som bedrivs av nykterhets- och folkbildningsorganisationer, må länsstyrelsen — — — — — del av nöjesskatten.

Stockholm den 30 oktober 1945.

Ruben Wagnsson.

Gottfrid Karlsson.

Gust. Rosander.